

URFA'DA MANLAR

Ömer Faruk Kazancı

Rehau Sanat

Yazar

Ö.Faruk Kazancı

ISBN

978-625-409-305-0

Birinci Basım

2021

Kapak Tasarım

A.Rezzak ELÇİ

Kapak Resmi

Mowlood Hamid

Fotoğraflar

A.Rezzak Elçi

Baskı/Cilt

Elif Matbaası / 0414 314 14 68

Sertifika No: 49127

Copyright © Ö.Faruk kazancı, 2021

ŞUBAT - 2021

ÖMER FARUK KAZANCI

1965 Yılında Urfa'da doğdu. İlk ve ortaokulu Şanlıurfa'da bitirdi. 1985 Yılında Dicle Üniversitesi Şanlıurfa Meslek Yüksek Okulunu bitirdi. 1986 Yılında girdiği Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden çeşitli sebeplerle ayrılmak zorunda kaldı. 1991 Yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. 2019 yılında Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdi. 1987 Yılından beri Urfa'da bir kamu kuruluşunda görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır. 2006 Yılından beri de GAP Gündemi gazetesi ve çeşitli internet haber sitelerinde köşe yazarlığı yapmaktadır. TYB üyesi olup şiirlerinden bir kısmı Anzılha isimli şiir dergisinde yayınlandı. Elinizde tutmuş olduğunuz "Urfa'dan Maniler" adlı kitap yazarın ilk eseridir.

TAKDİM

Mani, sınırlaması olmaksızın her konuda yazılan halk edebiyatın nazım türüdür. Genellikle yedi heceli dörtlüklerden meydana gelen maninin kafiye dizili aaxa şeklindedir. Kendi içinde düz, tam, kesik, cinaslı, yedekli ve atık mani olarak isimlere ayrılmaktadır. Urfa manilerinin büyük çoğunluğu kadınlar tarafından söylenmiştir ve ağırlıklı olarak cinaslı manilerden oluşmaktadır. Sözlü edebiyat içinde yer alan mani, halk bilimciler tarafından derlenerek yazıya geçirilmiştir. Manilerde halk bilgeliğinin izlerini görmek mümkündür. Manilerde bir dörtlük içinde anlatılmak istenen konu en güzel şekilde dile getirilmiştir.

Türkü ve maniler, üzerinde yaşadığımız toprakların ruhundan fıskırmıştır ve bizi biz eden değerlerin edebiyat ve dildeki yansımasıdır. Halk duyarlılığın bütün yönlerini görebildiğimiz manilerde içten bir söyleyiş, saflık ve güzellik saklıdır. Öyle ki bir genç kızın kimsenin duymasını istemediği aşkını, bir gelinin yavuklusunu bekleyişini, evli bir kadının kocasına duyduğu hasreti, bir annenin yolunu gözlediği oğluna duyduğu özlemi, sevgilisini arzulayan gelinlik kızın derdini, acısını bütün çıplaklığı ve özgünlüğüyle manilerde bulmak mümkündür.

Halk edebiyatını küçümseyen, ondaki irfan boyutunu göz ardı edenlerin kaba ve hamasi buldukları manilerde, öylesine usta bir söyleyiş, incelik ve derinlik vardır ki, bu derinliği ancak halk bilgeliğinin farkında olanlar anlayabilirler. Halk edebiyatına dışarıdan bakanlar bu inceliği ve bilgeliği göremezler, bunun halk duyarlılığı sonucu oluştuğuna ihtimal vermezler. Oysa bu maniler en usta şairlerin kaleminden çıkan dizelerle yarışacak

türdendir. Genelde halk edebiyatına, özelde maniye bu anlamda yaklaşanların gözden kaçırdıkları şey, bu toprakların ruhunun üflediği irfani boyuttur. Zira bu topraklarla yoğrulmuş öylesine maniler vardır ki, en değme şiire taş çıkartır. Bir şiirde bulamayacağınız güzel bir imgeyi, inceliği ve derinliği manilerde bulmanız mümkündür. Örneğin büyük bir incelik ve derinlik saklayan bir manide;

A benim bahtiyarım
Gönlümün tahtı yârim
Yüzünde göz izi var
Sana kim baktı yârim

Diye geçmektedir. Bir başka mani de ise;

Dere boyu saz olur
Gül açılır yaz olur
Ben yârime gül demem
Gülün ömrü az olur

Dörtlüğüyle alışla gelen sevgiliyi güle benzetme imgesi tersyüz edilmiştir. Maniyi söyleyen, yârini güle benzetmekten çekindiğini belirterek olaya bambaşka bir yönden bakmıştır. Bu manilerdeki derinliği, inceliği, irfanı boyutu ve anlatım güzelliğini kim göz ardı edebilir. Batılı bir filozof (Türkolog) "Anadolu'yu geze geze türkü hoyrat mani derledim. Türkler öyle duygulu insanlar ki, Batı'nın en büyük şairleri bunun farkına varsa utançlarından başlarındaki defne dalını yere atarlar" diye yazmıştır. Bilindiği gibi defne dalını Avrupalı şairler ve filozoflar takarmış. Maniler üzerine çok şey söylenebilir. Bu konuda halk edebiyatçıları birçok derlemeler yapmış, kitaplar yazmıştır. Urfa'da halk edebiyatı derlemeleri 1927 yılında yayınlanan

Salname'de geçen birkaç mani haricinde ilk olarak Mithat Atakurt'un 1951 yılında yayınladığı "Urfa Folklorundan Bir Demet" adlı kitapla başlamıştır. Daha sonra 1972 yılında Mehmet Emin Ergin'in "Urfa'dan Derlenmiş Hoyrat ve Manileri" kitabı yayınlanmıştır. 1991 yılında ise Abuzer Akbıyık ve Sabri Kürkçüoğlu'nun derledikleri "Şanlıurfa Hoyrat ve Manileri" adlı kitap yayınlanmıştır. Bütün bu derlemelere rağmen yine de kayda geçmemiş birçok maninin olduğuna inanıyoruz.

Son zamanda ise bu alanda kendi çevresinde araştırma yaparak kayda geçmemiş manileri derleyen Faruk Kazancı, yalnız manileri derlemekle kalmamış, ayrıca bizzat kendisinin kaleme aldığı manilere yer vererek Urfa kültürüne katkıda bulunmuştur. Faruk Kazancı, bu kitabını iki bölümden oluşturmuş, birinci bölümde derlediği manilere, ikinci bölümde ise kendisinin kaleme aldığı manilere yer vermiştir. Faruk Kazancı kaleme aldığı manilerde, özellikle kaybolmuş Urfa ağzını kullanarak, kaybolmaya başlayan Urfalıcaya dikkat çekmek istemiştir. Böylece artık unutulmaya yüz tutmuş Urfa ağzının kelimeleri manilerde hayat bulmuştur. Kitabın sonuna eklediği sözlük ile Urfa ağzının sözlükteki karşılığını vermiştir. Hacim olarak küçük ama içerik olarak büyük olan bu eseri derleyen ve kaleme alan sevgili dostum Faruk Kazancı'yı tebrik eder, çalışmalarının devamını dilerim.

Mehmet Kurtoğlu
Şair – Yazar (TYB Üyesi)
Ankara/2021

ÖNSÖZ

Bana göre Mani: Kitaplar dolusu cümlelerle anlatılamayan duygu, düşünce ve fikirlerin dört mısra ile gayet vurgulu bir biçimde, can alıcı kelimelerle, kafiyeli, ahenkli ve manalı bir şekilde dile getirilmesidir. Günümüzde sayfalar dolusu anlamsız şiirleri görünce, dört mısralık bir maniye yüklenen manalar karşısında hayranlık duymamak mümkün değil. Her maninin bir ortaya çıkış hikâyesi vardır. Büyük bir kısmı yaşanmış olaylar sonrasında söylenmiştir. Eskiden her yörede, bir maninin kim için ve yaşanan hangi olay karşısında söylendiği tüm ahali tarafından bilinirdi. Lakin günümüzde bu hikâyelere ulaşmak kaynak kişi bakımından neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

Manilere olan ilgim(özellikle Urfa yöresine ait olanlara) taa lise yıllarımda başladı. Edebiyat hocamızın vermiş olduğu yıllık ödevimin konusu, Urfa yöresinden derlenen maniler idi. 1980'li yıllarda hayatta olan çevremdeki yaşlı insanlardan derlemiş olduğum maniler beni oldukça etkilemişti. Bu manilerin bir kısmı hiç duyulmamış manilerdi. Hazırlamış olduğum maniler ödevimi inceleyen edebiyat hocam da bu duruma dikkat çekmişti.

Bu tarihten sonra manilerden etkilenip, arkadaşlarımla gittiğim pikniklerde, sıra gecelerinde ve sohbet ortamlarında, manilere meraklı olan kişilerle karşılıklı mani atışmaları yapmaya başladık. Bundan diğer arkadaşlarımız da büyük keyif alırlardı.

İçinde bulunduğumuz zamanda, artık hikâyesini yaşayarak mani söylemek imkânsız hale gelmiştir. Kaldı ki, bu tür hikâyeler de yaşanmaz oldu zaten. Neden? Derseniz. Cevabım şu: Şimdilerde ne o efsane aşklar kaldı ne de safiyane duygular.

Derken, bu mani hayranlığım neticesinde şiirsel maniler yani kendi duygularımınla maniler yazmaya başladım. En azından Halk Edebiyatının bu nazım şeklini yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak adına. Özellikle de Urfa ağzıyla yazarak, böylece Urfa ağzının da ayakta kalmasına bir nebze katkıda bulunabileceğime inandım. Ayrıca, yazmış olduğum manilerde Urfa yöresine ait yer, imge, kişi ve yemek adlarına yer vererek Urfa kültürünün yaşatılmasına da katkı sunmak istedim.

Urfa yöresine ait derleme manilerle ilgili yapılan detaylı çalışmalar ise; Mithat Atakurt'un "Urfa Folklorundan Bir Demet" adlı kitabı, Mehmet Emin ERGİN'in "Urfa'dan Derlenmiş Hoyratlar ve Maniler" adlı kitabı ile Abuzer AKBIYIK ve Sabri Kürkçüoğlu'nun "Şanlıurfa Hoyrat ve Manileri" adlı kitaplarıdır. Küçük bir karşılaştırma yapacak olursak: M. Emin ERGİN, bu kitabında yer verdiği manilerin hemen hemen tamamını Urfa ağzıyla derlemiştir. Sayfaların dip notunda, her sayfada yer alan manilerdeki Urfa ağzı kelimelerin sözlüğünü koymuştur. Ayrıca, kitabındaki manileri son mısradaki kafiyelerine göre sıralamıştır.

Oysa Abuzer Akbıyık ve Sabri Kürkçüoğlu'nun maniler kitabında yer alan manilerin bir kısmı İstanbul Türkçesiyle derlenmiştir. Bu kitapta Urfa ağzı sözlüğüne yer verilmemiştir. Ayrıca maniler ilk mısralarının ilk harflerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Bununla birlikte M. Emin Ergin'in kitabındaki manilerin nerdeyse tamamına yakın bir kısmı bazen değişik söyleniş biçimleriyle Abuzer AKBIYIK ve Sabri Kürkçüoğlu'nun kitabında da yer almıştır. Fakat bu iki kitapta Urfa yöresinden derlenmiş manilerle ilgili en kapsamlı ve en ciddi çalışmadır.

Bu konuda, yukarıda bahsettiğimiz kitaplar mevcut iken neden benim de bu elinizdeki kitabı hazırladığım sorulacak olursa; buna cevabım şu şekildedir: Kaybolup gitmeye yüz tutmuş manilerden 50'nin üzerinde bir miktarını daha kayda geçmek ve bu alanda yapılan derleme çalışmalarını bir adım daha ileriye taşımaktır. Ayrıca, Urfa ağzıyla sanırım ilk defa birinin kendi manilerini yazıp yayınlaması da Urfa kültürü açısından bir ilk olsa gerek.

Son olarak belirtmek istediğim bir husus ise; bu kitabın yayınlanmasının her aşamasında değerli katkılarını esirgemeyen yakın dönemin Urfa kültürü açısından önemli kabul ettiğim, verimli ve üretken çalışmalar yapan şair – yazarlarından Sayın Mehmet Kurtoğlu'na, Kitabın kapak ve diğer fotoğraflarını hazırlayan Urfa'mızın çok değerli fotoğraf sanatçısı, şair ve yazarlarından Abdullah Rezzak Elçi'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ö.Faruk Kazancı
Şanlıurfa/2021

DERLEME MANİLER

1

Kala öğı mağara
İpek sardım makara
Ben dedim yahın olır
Felek saldı ırağa

2

Bahçalarda mayana
Sir vermedim beyana
Demirden ürek yaptım
Bı dertlere dayana

3

Derdım bile
Tebip yok derdım bile
Lokman hekim de gelse
Gene kim derdım bile

4

Manıyı baştan söyle
Kelemı kaştan söyle
Karnımın acılığı var
Ekmekten aştan söyle

5

Hoş geldi hoş üstüne
Gel otur köşk üstüne
Ne dersey iste benden
Başımdan göz üstüne

6

İnci serdım hesire
Mektup saldım Mısır'a
Ben kurban canım kurban
Gurbet elde yesire

7

İnci serdım güneşe
Gören gözler kamaşa
Benı yardım ayıran
Evine ataş düşe

8

Ar mudım dalda kaldı
Gözlerim yolda kaldı
Ellerin yarı geldi
Benimki nerde kaldı

9

Ağaçlar katar oldu
Çektığım yeter oldu
Felegin ettihları
Ölümden beter oldu

10

Yazı yazdım kış idi
Kelemım gümüş idi
İstedim daha yazım
Barmahlarım üşidi

11

Bağda gördüm heyali
Bülbül öter izani
Yarı tenhada görsem
Konışmağa dil hanı

12

Cığaramın dumanı
Yohtır yarın imanı
Altından köşk yaptırdım
Gümüştten merdivanı

13

Kaladan atladi mı
Şervali tapladi mı
Oğlan dedi gel yatah
Kız dedi çatladi mı

14

Sarı zıbın asılı
Kollarından kasılı
İkimiz bi mehlerde
Nasıl kalah küsülü

15

Kala boynı kengeri
Fate geymiş cengeri
Hello kebab getirmiş
Fate boşat lengeri

16

Karşıma fener geldi
Aklıma neler geldi
Yaşım da küçük idi
Başıma neler geldi

17

Gıdenleri

Görmezler gıdenleri

Köra fehem olmuşlar

Görmezler gıdenleri

18

Baş açık

Dama çıhma baş açık

Eğer göyni bendese

Buhçayı al yola çih

19

Kalemın ucu şih şih

Küsılıdih barıştih

Aramız dağlar düştü

Mektubidan konıştih

20

Bahçalarda ısırğan

Sen gavur ben müslıman

Koy memeyi ağzıma

Vallahi ben ısırmam

21

Ağaçta yeddi payam
Gettiği günü sayam
Hangi yoldan gelisen
O yola bekçi salam

22

Aşıkam deva bilmem
Ğeribem yuva bilmem
Ele bi derde düştüm
Başımdan savabilmem

23

Havada bulıt benem
Sallanıram getmenem
Yeddi mehle bir olsa
Ben senden vazgeçmenem

24

Ben bi hebbe biberem
Bahçalarda dilberem
Komşılar darılmayın
Mısafıram gıderem

25

Arahçını biçmişem
Başıya geçirmişem
Sekiz mehle bi köşe
Sen içinden seçmişem

26

Sarı ipek tohidim
Sen yanımda yohidin
Gönderdiği mektubu
Gözyaşım la ohidim

27

Ağaçta turing oldim
Seçilmez pırınç oldim
Dost dedi yazılı olmiş
Düşmana gülünç oldim

28

Altın iken tuç oldim
Seçilmez pırınç oldim
Felek tepeme vurdu
Aleme gülünç oldim

29

Felegi buldıraydım
Helımı bildireydım
Yazımı yanış yazmış
Kelemin kırdıraydım

30

Çağır odaya gelim
Doldur badeye gelim
Senden başka yar sevsem
Kafil kezaya gelim

31

Altın üzık var benim
Barmağıma dar benim
Bı Urfanın içinde
Kara gözli yar benim

32

Sarı ipek sararım
Kimseye yok zararım
Zannetme unıt mışam
Her gelenden sorarım

33

Altın üzük mılayım
Seni hektan dileyim
O yazın temuzunda
Sen terle ben sıleyim

34

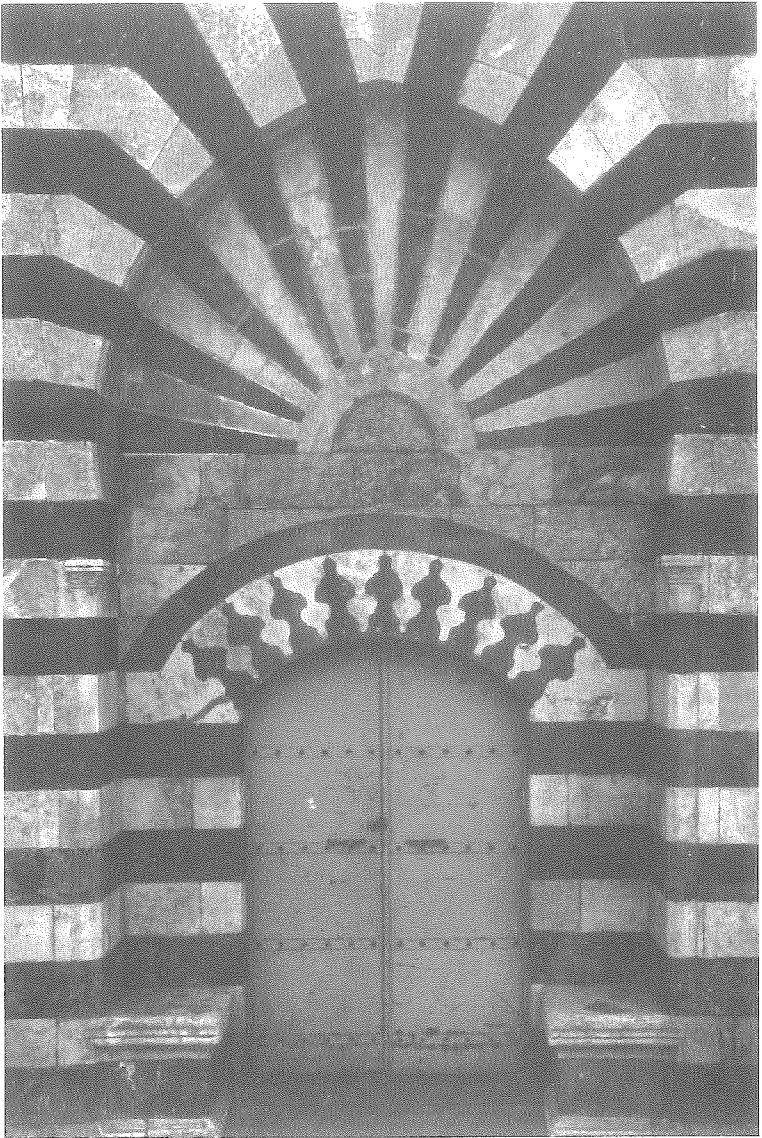
Sürmedenliħ mavıdan
Kız oğlanı avudan
Zencir beni zaptetmez
Sensen beni avudan

35

Gül yanahtan
Gül kohar gül yanahtan
Tıpta ilaç kalmadı
Yarama bağlamahtan

36

Kaladan endım yayan
Mendilim dolı payam
Yar üstüme yar sevdi
Dayan üregim dayan

37

Yayı ben yayı ben
Dolaştım dünyayı ben
Derdiden kaptan oldım
Dolaştım dünyayı ben

38

Yağmır yağar şiş kımın
Dolanır kemiş kımın
Ben düştüm gurbet ele
Gözüm bağla kuş kımın

39

Gidersen uğur olsun
Toprehen yoli olsun
Güneş seni yandırır
Umamram bulid olsun

40

Çi kıftem acı olsun
Ayranım duznan dolsın
Biye bi yar gerekse
O yarım güzel olsun

41

Has' a damlar
Gülsuyu has'a damlar
Meclis o meclis amma
Kalmamış has adamlar

42

Seher oldı oyan yar
Barğıma kan koyan yar
Evvel bele değıldiy
Seni bi örgeden var

43

Eve gettim cahal var
Gül açılmış bahar var
Eve gettim kerı var
Herı getmiş şeri var

44

Altın üzık hatem yar
Endir dizi yatam yar
Zülüf üze tökılmış
Şaştım nerden öpem yar

45

Böğün günlerden bazar
Yarım çarşıda gezer
Elinde divit kelem
Kelbime ferman yazar

46

Bilezik kolidadır
Gözlerim yolidadır
İster gel ister gelme
Mabalım boynidadır

47

Bı kala ne kaladır
Etrafı kerbeladır
Ölüm Allah'ın emri
Ayrılık ne beladır

48

Bilezik bilektedir
Şırın yar gurbettedir
Sağ olsun gurbet olsun
Ataşı ürektedir

49

Giderem yolım dağdır
Urğı meşeli bağdır
Ben kazanım yar yısın
Neçeki canım sağdır

50

Kaşları kara mıdır
Gözleri ela mıdır
Ben sevdim eller aldı
Allah'tan reva mıdır

51

Mor koyın meler gelir
Dağ daşı deler gelir
Bı gençlerin başına
Bıl bahım neler gelir

52

Altın üzık gül almaz
Suya düşse bulanmaz
Genç ömrümü çürüttim
El oğlıdır inanmaz

53

Yetimem üzım gülmez
Öksizem kımse bilmez
İçerım yaralıdır
Örtiktir kımse bilmez

KENDİ MANİLERİM

1

Kelp ayarlar bağında
Baykuş öter dalında
Türlü melanet vardır
Çakallar diyarında

2

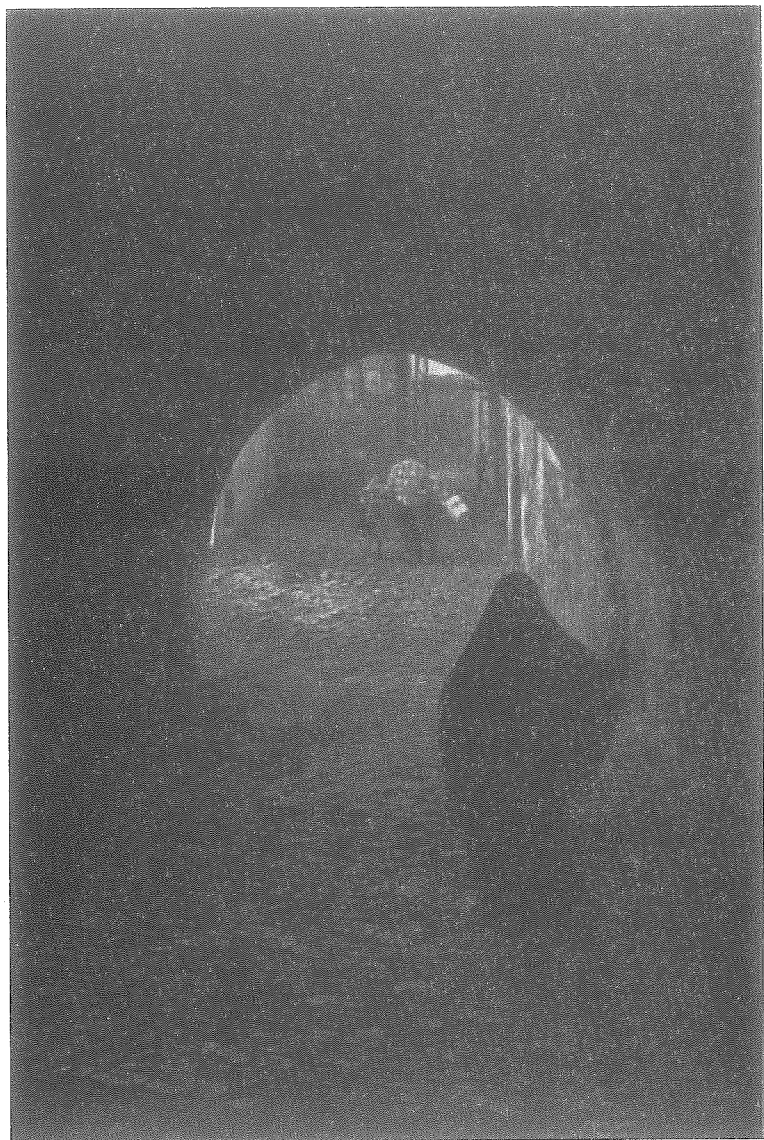
Yolladım seni yola
Hızır yoldaşı ola
Ardiy sıra ölürsem
Kimsem yoh saçın yola

3

Saçın yola
Sırmalar saçın yola
Kim yarın keybetmişse
Oturup saçın yola

4

Okula
Giderem ben okula
Aşk gözümü kör etti
Kul oldım ben o kula

5

Kül elerem başıma
Bel verrem kardaşıma
Ben kerip kardaş kerip
Kurbanam sırdaşıma

6

Tetirbemiz hevara
Kış bitsin gel bahara
Eyyi belle bı sözüm
Tehmılım gırdı dara

7

Kala ardı mağara
Seher çalar nağara
Korhıyam gelmez yarım
Kara saçım ağara

8

Mangalda kömır kara
Göynimde göz göz yara
Felegı bulıp sorım
Niye bı behtım kara

9

Evin ögı gedemeç
Gel sen siye bi eş seç
Benden siye yar olmaz
Oğlan bı işten vazgeç

10

Göynüm egle kal bende
Getme güzel kal bende
Zannetme acızmışem
Çoh sevmişem kal bende

11

Gül tende
Amber kohar gül tende
Eller ne derse desın
Benım göynım Gülten'de

12

Babam ölmüş mezerde
Ben yetımem gezende
Toh acın halın bılmez
Türlü team düzende

13

Gözlerinde

Göz kalır gözlerinde

Bahana ataş düşer

Köz olur gözlerinde

14

Gülünde

Bülbül öter gülünde

Kıskanma zalım felek

Göynüm elin gülünde

15

Dama çıktım taht nerde

Yar verdiği aht nerde

Madam ki kavuşmidih

Boşa geçen vaht nerde

16

Orta yerde

Halımız orta yerde

El gelin güveg olmuş

Biz kaldıh orta yerde

17

Mihli ceviz deleme
Çıhtım sensiz aleme
Çarasız derde düştim
El gelsin sen belleme

18

Terleme
Korih olır terleme
Ben çalışım sen otur
Boncılı boncılı terleme

19

Gül eline
Yakışır gül eline
Mevlam sabırlar versin
Düşmüşsey gül eline

20

Gözellerin gözüne
Baş endırdım dizine
Ben inandım ben yandım
O cilveli sözüne

21

Damdan bahar düğüne
Zülüf töker öğüne
Gözüm gözüne değısın
Kurban olım o güne

22

Gül ellere
Tıkensız gül ellere
Bülbül gözi kör ola
Düşmüşse gül ellere

23

Dardan çıktım üzere
Oldım dertten gezere
Ben bı dertten ölürsem
Var koysınlar mezere

24

Göz göre
Öldüm göz göre göre
Ne söleşem yalandır
Ancah iki göz göre

25

Gül biye

Sünbül siye gül biye

Çektığım yeter oldı

Asma surat gül biye

26

Yaz biye

Bahar siye yaz biye

Ne zaman düşsey dara

Heç düşünme yaz biye

27

Hoş geldiz meclismize

Safa getirdiz bize

Selam kelim muhabbet

Cümle dostlar bız bize

28

Baboyın dağına çih

Nemrud'ın tahtına çih

Sevdama he deyisense

Gel barabar yola çih

29

Çulya çökmağa geldih
Sekel öpmağa geldih
Bı bazar örtü gidi
Kızıy almağa geldih

30

Bahçamız dolu narlıh
Serındır daim karlıh
Geçme çoh kapımızdan
Abem duyarsa yandih

31

Çamlarda koza kırılıh
Kalp kırılıh koza kırılıh
Mahle şenigim gelsin
Oyniyah koza kırılıh

32

Bağdan geçtim üzüm yoh
Yağdan içtim sözüüm yoh
Bele sağlığı nedim
Boğın benı lüzüm yoh

33

Gülün derdı
Bülbüldır gülün derdı
Elalemın suçı ne
Sinemde gülün derdı

34

Kınalı saç örığü
Kalayçı vur körığü
Felek işkencye koydı
Oldım göyın çürığü

35

Uzındır at kuyrığı
At kılı at kuyrığı
Saçlarıy örük yapma
Daim yap at kuyrığı

36

Evleri var mertekli
Gendı basma etekli
Zannetme kör cahaldır
Yarım orta mektepli

37

Keten köynek incırı
Sevday boynım zencırı
Dudağıy balma üzüm
Gerdan eynım pendırılı

38

Aylardan nisan ayı
Geldı Urfa bayramı
Çeteler gelır geçer
Âlem görür Urfamı

39

Mekanım Gümrük hanı
İçerem demlı çayı
Genç ömrım gemlı geçtı
Gözyaşım sılen hanı

40

Derdı benı
Öldırır derdı benı
Desem kımı seversen
Gösterır, derdı benı

41

Gül deseni

Saçıda gül deseni

Neçe bahçalar gezdim

Bulmadım gülde seni

42

Mahlede şivan sesi

Ölen kım kimin nesi

Döndermez kım olsa da

Ölenı cıger sesi

43

Kansızlara kan daşı

Sütsüzlere süt daşı

Yarı güzel olana

Verin tahsın göz daşı

44

Kar daşı

Kar topudur kar daşı

El oğlu sizin olsun

Verin biye kardaşı

45

Aharbaşında çarşı
Sazlıhtır köprübaşı
Eger üregi varsa
Çih dur babama karşı

46

Bı ömrüm yarım geçti
Zuvahtan yarım geçti
Elalem nerden bilsin
Aklımdan yarım geçti

47

Piyar başında desti
Anam biye söz kesti
Sanki bilmez aşıkam
Çekerem vallah resti

48

Devteşti hamır teşti
İçmişem kafam keşti
Tebip yaram neylesin
Yaramı yarım deşti

49

İnne mine kırazı
Al kalemı yaz yazı
Heç korıhma vazgeçmem
Al kellemı söz razı

50

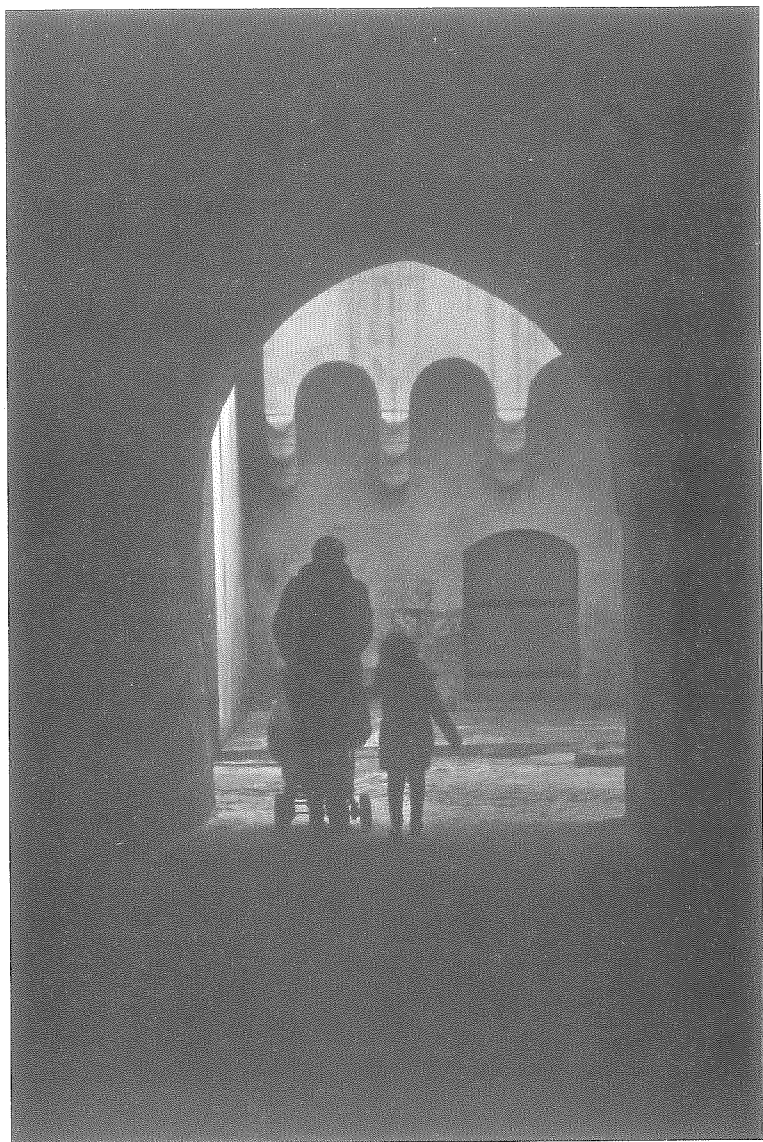
Gül ağzı
Tohım bağlar gül ağzı
Aman felek tohanma
Yar Tomırcah gül ağzı

51

Bı gelen ağa kızı
Sol yanım çeker sızı
El degme tebip yaram
Var ahsın kan kırmızı

52

Üregim çoh telestı
Kıymalı bırdan geçtı
Ac adam fırın deler
Benim göynım seyretti

53

Dallarda yeşil erik
Gebedir yerir yerik
İsterem oğlan olsun
Kalmasın boynı egik

54

Dızımın dibine gel
Ayıb'ın düzine gel
Çoh çağırdım gelmediy
Him komşu evine gel

55

Has çalaram
Bahçadan has çalaram
Sevdayın ataşından
Sazımı has çalaram

56

Kınfıram azaram
Her kelemden yazaram
Yarımın mezerını
Ben göynime kazaram

57

Tahta çıhtım yatiyam
Yıldızlara bahiyam
Yarım askere getti
Her günü ay sayiyam

58

Eridim dirhem dirhem
O yara yohtır şüphem
Eli elime degsın
Yarama olsun melhem

59

Kabaltından geçerem
Kuyından su çekerem
Şubat kerisi çıhsa
Korhımdan vazgeçerem

60

Ben yetimem gezerem
Gem yükünü çekerem
Ne evim var ne barhım
Başım alır giderem

61

Yuvalah kıftesiyem
Toprehen destesiyem
Dost düşman kıskanmasın
Ben yarın hestesiyem

62

Yaz dedim
Al kalemı yaz dedim
Neçe mevsimler geçti
Ha gelir bı yaz dedim

63

Er idim
Çavuş degıl er idim
Ben bu aşka düşeli
Günden güne eridim

64

Gözel yar'dan eglendim
Aşka düştüm dertlendim
Dayze kızi biye ver
Vallahi çoh begendim

65

Elimi ele verdim
Belimi bele verdim
Bilmedim ölüm de var
Barğımı yere verdim

66

Kimse bilmez dılegim
Sızlar burın diregım
Sağlıh heberi gelsın
Bırah dursın üregım

67

Elimde üzüm salhım
Arşa yükselır ahım
O yar bırdan geçende
Dursun üzine bahım

68

Yorğanya mıtıl olım
Koyniya şıtıl olım
İnat babay üzünden
Korhıyam katil olım

69

Kalaboylundan endim
Yarı karşımda gördüm
Şaşırdım sevincimden
Tuttım alınından öptüm

70

Kara üzüm
Datlı olur kara üzüm
Eller aldı yarımı
Elim boş kara üzüm

71

Elinde balma üzüm
Heyala dalma gözüm
Sen Leyla ben Mecnunam
Bıdır siye son sözüm

72

Gıderem yolım zindan
Koka doldurdım kuydan
Gel her gün birdan savış
Geç hoka medanından

73

Peçe örtmiş karadan
Leçegi düşmüş kaşdan
Üregim rehet etmez
Neçeki küsmüş yardan

74

Cabır dağında devşan
Tek tek dağında ceyran
Hem sever hem kandırır
Nasıl deyim Müslüman

75

Elinden
Bi su içtim elinden
Dermansız derde düştüm
O zalımın elinden

76

Örtü gıder şenikten
Sevmişem taa beşikten
Durın bi zılgıt çalah
Gelin geçsın eşikten

77

Boyu var şıtıl kımın
Sakkosı mıtıl kımın
İçmiş kafası serhoş
Ayılmaz fitil kımın

78

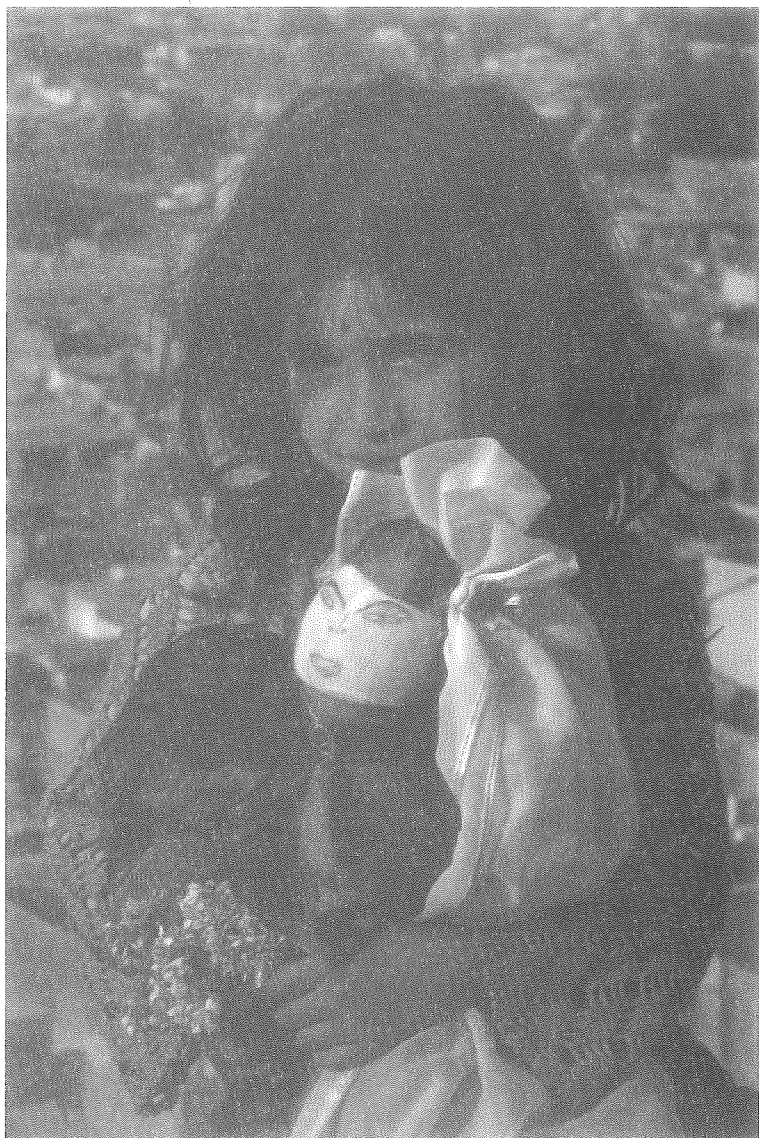
Çeşme başı su kımın
Ahar gıder su kımın
Sarı saç yeşil gözlü
Yar bi içim su kımın

79

Serın serın
Yel eser serın serın
Yarından vazgeçenin
Leşını yere serın

80

Yatmışam yuhım derin
Yel vursın serın serın
Yarından küsenlerin
Yatağın ayrı serın

81

Gül açar
Bahçalarda Gül açar
Yetimin kapısını
Ancah gendi gül açar

82

Deli Ayno tur atar
Tahsi bize daş atar
Hesrettih akıllıya
Durmaz delimiz artar

83

Pıssığın bacası var
Kolında buhçası var
Hem al olmuş hem beyaz
Hemamda fitası var

84

Ay doğar bele gider
Bulutlar yele gider
Suçum sebabım nedir
Yar sevdim ele gider

85

Süslenmiş gezmah gıder
Göynımı çerağ eder
Komşının zalım kızı
Kül aklım ferağ eder

86

Tohmah elde et döger
Yeşillih ana seçer
Koy çıkıftye isodı
Sihim et bize gönder

87

Beliye olsam kemer
Geceye çıhsam kamer
Eger benim olmazsay
Yetim kalasan Ömer

88

Yarımın adı Ömer
Derdım var ketmer ketmer
Delı göynım üzinden
Oldım ellere keşmer

89

Heyatta endam süzer
Çardahta örtü düzer
Deseler isti misen
Ses etmez dudah büzer

90

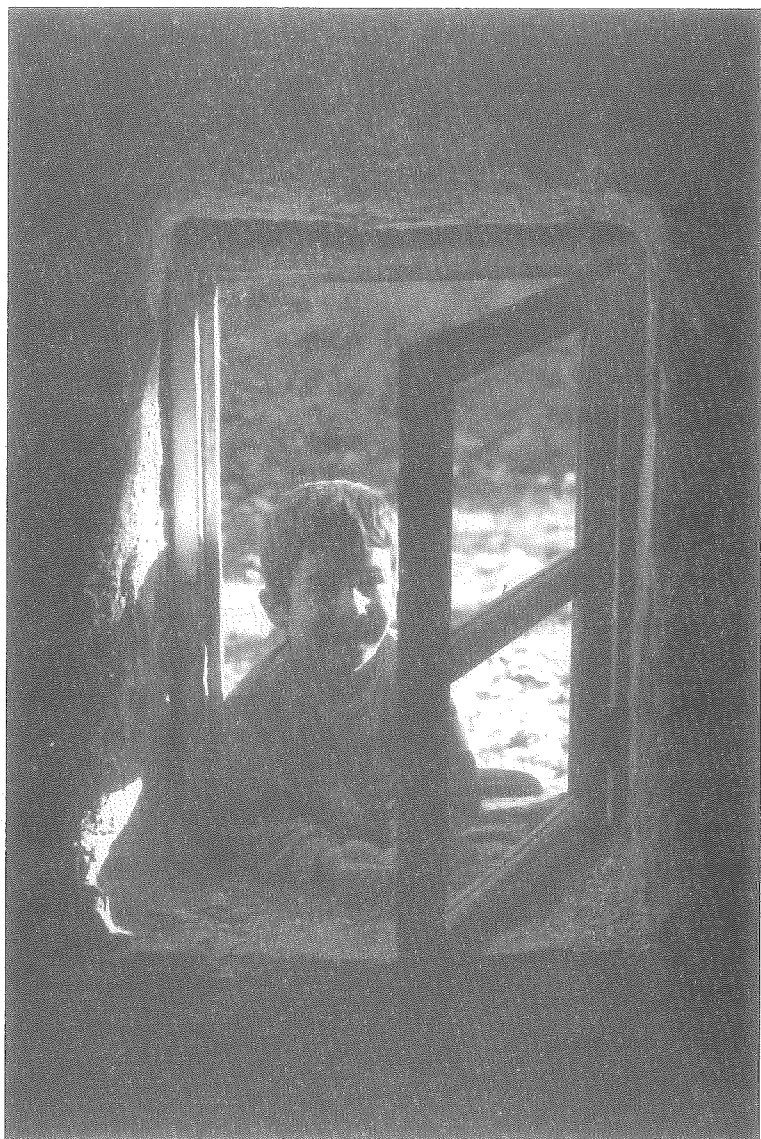
Dağın başı yücedir
İpek geymiş incedir
Küslığı çoh uzatti
Bı halımız neçedir

91

Gül şurıbı pempedir
Kül aklım hep sendedir
Dohtor yarama bahtı
Görmedi derindedir

92

Saray yolu düzdedir
Komşı kızı bızdedir
Anam kim derse desin
Benım yarım gözdedir

93

Gül demıdır
Baharlar gül demıdır
Bülbül ah-ü zar eder
Kebehet gülde mıdır

94

Yas tutar karadandır
Heyatta kara tandır
Güvenme gençlığıya
Ölüm de sıradandır

95

Bayram gelmiş kurbandır
Koç koyın hazırdadır
Kasap al boynımı vur
Kim bı halim sorandır

96

Dağın başı uludur
Bı yol mecnun yoludur
Yar seni hesretiden
Göz piyarım kurudur

97

Güldür

Bahçalar dolı güldür

Çoh ağlattı bilesen

Acıh üzümü güldür

98

Bulanıh su durulır

Heyatta taht kurulır

Gelin olacah kıza

Ağ behıtlar umulır

99

Tandır kürsü kurulur

Göynım siye burulur

O ceylan bahışlarya

Her kim olsa vurılır

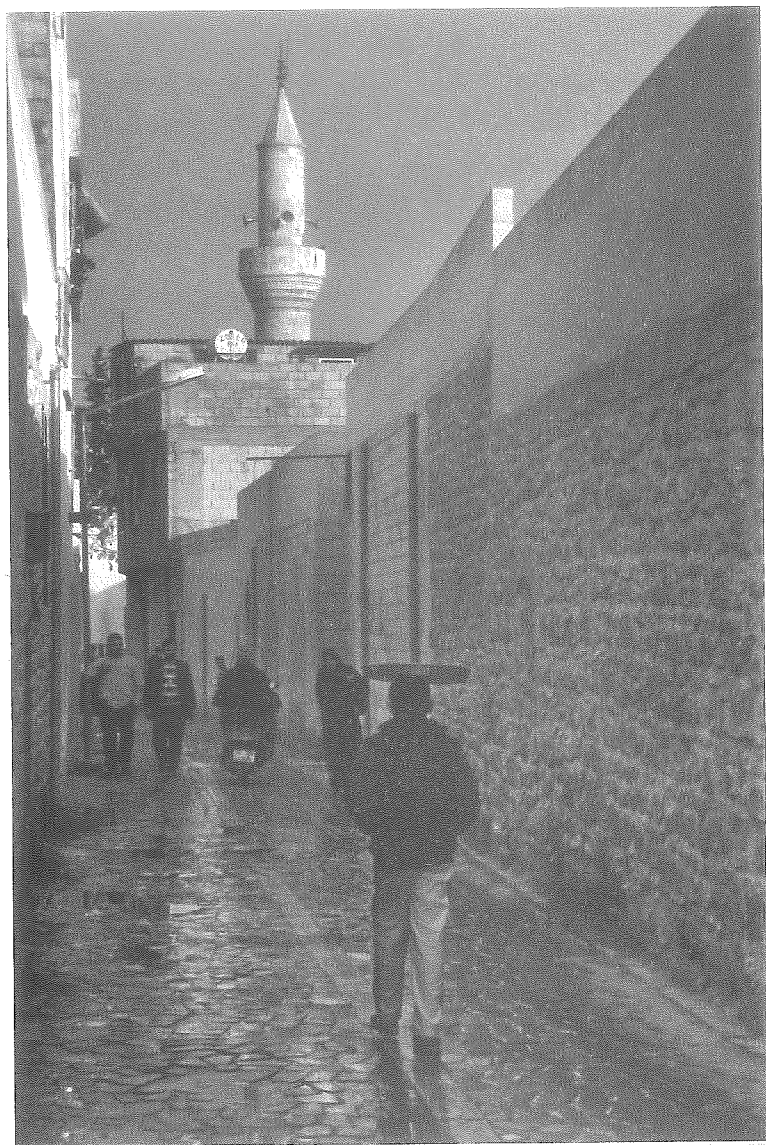
100

Tetırbe dar mı olır

Göynıme yar mı olır

Acep niyete yatsam

Dilegım zor mı olır

101

Yağmır yağar sel olur
Deli merdo yel olur
Düşmüşem yaman derde
En yahınım el olur

102

Heyatta eriş olur
Erişte korih olur
Çardahta gelin varsa
O korih şurıp olur

103

Pakır tas kalay olur
Toy düğün alay olur
Seni biye verseler
Her işim kolay olur

104

At yorulır kehlenir
İlanlar kehkelenir
Umaram o gün gele
Yar biye nikehlenir

105

Ortağ olır mal verir
Aşık olır el verir
Tehmıl etmez üregim
Derdım yeter el verir

106

Zuvağımız sıra daş
Kardaşım olsun sırdaş
Duydım yar elin olmuş
Bas bargıma kara daş

107

Hava beleş su beleş
Oldım yar'a tebelleş
Eglenme delı göynım
Benden olır mı kelleş

108

Kekılı üze düşmiş
Üskekten düze düşmiş
Felekten haber aldım
Bahardan güze düşmiş

109

Gül'dü

Sinemde açan gül'dü

Beni ağlatıp durdı

Gıdıp ellere güldü

110

Göz kara teni beyaz

Gözel yara yengı naz

Ele bi yar sevmişem

Elı bol göynı kırnaz

111

Zerzembede var bekmez

Yar bı helımı çekmez

Yeddi sene bekledım

Ha gelyem der heç gelmez

112

Sarıkız

Yengidünya sarıkız

Beni aşka düşüren

Esmer degıl sarı kız

MANİLERİN ALFABETİK SIRALANMASI

DERLEME MANİLER

- 1-Felek saldı ırağa
- 2-Bı dertlere dayana
- 3-Gene kim derdı bile
- 4-Ekmekten aştan söle
- 5-Başımdan göz üstine
- 6-Gurbet elde yesire
- 7-Evine ataş düşe
- 8-Benimki nerde kaldı
- 9-Ölımden beter oldı
- 10-Barmahlarım üşüdü
- 11- Konışmağa dıl hanı
- 12-Gümüştten merdivanı
- 13-Kız dedi çatladı mı
- 14-Nasıl kalah küsülü
- 15-Başıma neler geldi
- 16-Fate boşat lengerı
- 17-Görmezler gıdenleri
- 18-Bohçayı al yola çıh
- 19-Mektubidan konıştılıh
- 20-Vallahi ben ısırmam
- 21-O yola bekçı salam
- 22-Başımdan savabılmem
- 23-Ben senden vazgeçmenem
- 24-Mısafıram giderem
- 25-Sen içinden seçmişem

- 26-Gözyaşımla ohıdım
- 27-Düşmana gülünç oldım
- 28-Aleme gülünç oldım
- 29-Kelemin kırdıraydım
- 30-Kafil kezaya gelim
- 31-Kara gözlü yar benim
- 32-Her gelenden sorarım
- 33-Sen terle ben sıleyim
- 34-Sensen beni avudan
- 35-Yarama bağlamahtan
- 36-Dayan üregim dayan
- 37-Dolaştım dünyayı ben
- 38-Gözüm bağla kuş kımın
- 39-Umaram bulid olsun
- 40-O yarım güzel olsun
- 41-Kalmamış has adamlar
- 42-Seni bi örgeden var
- 43-Herı getmiş şeri var
- 44-Şaştım nerden öpem yar
- 45-Kelbıme ferman yazar
- 46-Mabalım boynidadır
- 47-Ayrılıh ne beladır
- 48-Ataşı ürektedir
- 49-Neçeki canım sağdır
- 50-Allah'tan reva mıdır
- 51-Bıl bahım neler gelir
- 52-El oğlıdır inanmaz
- 53-Örtiktir kımse bılmez

KENDİ MANİLERİM

- 1-Çakalllar diyarında
- 2-Kımsem yoh saçın yola
- 3-Otırıp saçın yola
- 4- Kul oldım ben o kula
- 5-Kurbanam sırdaşıma
- 6- Tehmılım gırdı dara
- 7-Kara saçım ağara
- 8-Niye bı bahtım kara
- 9-Oğlan bı işten vazgeç
- 10-Çoh sevmişem kal bende
- 11-Benım göynım Gülten'de
- 12-Türlü team düzende
- 13-Köz olır gözlerinde
- 14-Göynım elın gülünde
- 15-Boşa geçen vaht nerde
- 16-Bız kaldıh orta yerde
- 17-El gelsın sen belleme
- 18-Boncih boncih terleme
- 19-Düşmişsey gül eline
- 20-O cilveli sözine
- 21-Kurban olım o güne
- 22-Düşmişse gül ellere
- 23-Var koysınlar mezere
- 24-Ancah iki göz göre
- 25-Asma surat gül biye
- 26-Heç düşünme yaz biye

- 27-Cümle dostlar bız bize
- 28-Gel beraber yola çıh
- 29-Kızıy almağa geldih
- 30-Abem duyarsa yandih
- 31-Oyniyah koza kırih
- 32-Boğın beni lüzum yoh
- 33-Sinemde gülın derdı
- 34-Oldım göyın çürüğü
- 35-Daim yap at kuyrığı
- 36-Yarım orta mektepli
- 37-Gerdan eynim pendirli
- 38-Alem görır Urfa'mı
- 39-Gözyaşım silen hanı
- 40-Gösterır derdı beni
- 41-Bulmadım gülde seni
- 42-Ölenı cıger sesı
- 43-Verın tahsın göz daşı
- 44-Verın biye kardaşı
- 45-Çıh dur babama karşı
- 46-Aklımdan yarım geçtı
- 47-Çekerem vallah restı
- 48-Yaramı yarım deştı
- 49-Al kellemanı söz razı
- 50-Yar tomırcah gül ağzı
- 51-Var ahsın kan kırmızı
- 52- Benım nefsim seyretti
- 53-Kalmasın boynı egık
- 54-Him komşı evine gel
- 55-Sazımı has çalaram
- 56-Ben göynıme kazaram

- 57-Her günü ay sayıyam
- 58-Yarama olsun melhem
- 59-Korhımdan vazgeçerem
- 60-Başım alır giderem
- 61-Ben yarın hestesiye
- 62-Günden güne eridim
- 63-Ha gelir bı yaz dedim
- 64-Vallahi çoh begendim
- 65-Barğımı yere verdim
- 66-Dursın üzine bahım
- 67-Bırah dursın üregim
- 68-Korhıyam katil olım
- 69-Tuttım alnından öptüm
- 70-Elım boş kara üzüm
- 71-Bıdır siye son sözüm
- 72-Geç hoka medanından
- 73-Neçeki küsmiş yardan
- 74-Nasıl deyım Müslüman
- 75-O zalımın elından
- 76-Gelın geçsın eşikten
- 77-Ayılmaz fitil kımın
- 78-Yar bi içim su kımın
- 79-Leşını yere serin
- 80-Yatağın ayrı serin
- 81-Ancah gendı gül açar
- 82-Durmaz delımız artar
- 83-Hemamda fitası var
- 84-Yar sevdım ele gider
- 85-Kül aklım ferağ eder
- 86-Sihim et bize gönder

- 87-Yetim kalasan ömer
- 88-Oldım ellere keşmer
- 89-Ses etmez dudak büzer
- 90-Bı helımız neçedir
- 91-Görmedı derindedır
- 92-Benım yarım gözdedır
- 93-Kebehet gülde mıdır
- 94-Ölüm de sıradandır
- 95-Kım bı helım sorandır
- 96-Göz piyarım kurudur
- 97-Acılı üzümlü güldür
- 98-Ağ behitler umılır
- 99-Her kım olsa vurılır
- 100-Dileğim zor mı olur
- 101-En yahınım el olur
- 102-O korılı şurup olur
- 103- Her işim kolay olur
- 104-Yar biye nıkehlenır
- 105-Derdım yeter el verır
- 106-Bas bağırıma kara daş
- 107-Benden olur mı kelleş
- 108-Bahardan güze düşmüş
- 109-Gıdıp ellere güldü
- 110-Elı bol göynü kırnaz
- 111-Ha gelyem der heç gelmez
- 112-Esmer degıl sarı kız

URFA AĞZI SÖZLÜĞÜ

Acıh : Azıcık

Acızmışem : Bıkmışım

Ağbehit : İyi baht, kader, talih

Aharbaşı : Şanlıurfa'da balıklıgölün doğusunda bulunan çarşı

Aht : And

Arahçın : Takke

Ardiy : Arka tarafın

Ayıb'ın düzü : Ş.Urfa merkezdeki Eyyüp peygamber makamının civarı

Baboyın dağı : Urfa'nın batısında bulunan dağlık alan

Bade : İçki

Bahım : Bakayım

Bahışlarya : Bakışlarına

Bahıyam : Bakıyorum

Balma üzüm : Urfa civarında yetişen bir üzüm çeşidi

Barh : Mal, mülk, ev-barh

Behit : Baht

Beliye : Beline

Bellemek : Hastayı ziyaret etmek

Bıdır : Budur

Biye : Bana

Boncıh : Boncuk

Buhça : Bohça

Bulanıh : Bulanık

Cabır dağı : Şurfa'nın kuzeybatısında bulunan bir dağ

Cahal : Genç

Cengeri : Bakır kapların oksitlenerek oluşturduğu yeşil tonda bir renk

Ceyran : Ceylan
Çalah : Çalalım, çalmak
Çardah : Avlulu evlerde evin içinde üst kattaki oda
Çerağ : Işık, mum, kandil, Çıra, ışık veren araç
Çete : Urfa'nın kurtuluş savaşında mücadele eden
silahlı güçler
Çörten : Oluk
Çulya : Çuluna, kilimine
Datlı : Tatlı
Dayz : Teyze
Deleme : Topaç
Delı Merdo : Mart ayında baş gösteren şiddetli soğuklar
Deli Ayno : Şanlıurfa'da yaşamış Aynur isimli akli dengesi
yerinde olmayan bir kişi
Devteşti : Şanlıurfa'da bulunan efsanevi bir yer
(eskiden piknik alanıydı)
Deyisen : Diyorsun
Düşsey : Düşsen
Endırdım : İndirdim
Eriş : Asma
Eşkılı : Bir çeşit yöresel turşu
Eynım : Aynen
Eyyı belle : İyi dinle
Frenksuyu : Domates salçası
Ferağ : Vazgeçme, terk etme, el çekme
Fıta : Havlu
Gedemeç : Avlulu evlerde odanın giriş bölümü
Gelyem : Geliyorum
Gemli : Gamlı
Gezmah : Gezmek

Gümrük hanı : Eskiden gümrükten geçen malların satıldığı
Urfa'daki bir iş hanı

Güvegi : Damat

Halet : Evlenecek kızın amcası ya da dayısı için oğlan evinden
talep edilen bir miktar para

Has : Marul

Hatem : Yüzük

Hebbe : Tane

Heberi : Haberin

Hek'tan : Hak'tan, Allah'tan

Helımı : Halimi

Her : Hayır

Hesır : Hasır

Hestesiğim : Hastasıyım

Hevara : Beyaz renkli bir çeşit yumuşak lahit taşı

Heyala : Hayale

Heyat : Avlu

Him komşı : Bitişik komşı

Hokka medanı : Harran kapı civarında bir meydana
verilen isim

İlan : Yılan

İnne mine kirazı : Yöresel bir tekerleme

İsti misen : İstiyor musun?

Kabaltı : Eski mahallelerde taştan yapılan tünel
şeklinde bir bölüm

Kafıl : Ani

Kalaboynu : Şanlıurfa'nın kale civarında bulunan bir mahallesi

Karlıh : Eskiden, kış aylarında yağın karları yaz mevsiminde
kullanmak amacıyla kuyu gibi bir yerde biriktirip muhafaza
edilen yere verilen isim

Kavuşmıdık : Kavuşmuyorduk

Kebehet : Kabahat

Kehkelenmek : Yılanın kıvrılarak oluşturduğu yuvarlak Őekil

Kehlenmek : Soğuk havalarda nefes alıp verirken çıkarılan buhar

Kekıl : Kakül

Kelp : Köpek

Kemiş : Kamış

Kerı : Yaşlı, nine

Kerıp : Garip, yabancı

Kesim : Evlenecek kız için oğlan evinden talep edilen altın

Keşmer : Soytarı

Keten Kynek inciri : Urfa civarında yetişen ince kabuklu bir incir eşidi

Ketmer : Katmer

Kınır : Karanfil

Kırnaz : Cimri

Kıymalı : Lahmacun

Kızı : Kızını

Koka : Kuyudan su çekmeye yarayan kova Őeklindeki kap

Korhıyam : Korkarım

Korık : Koruk

Koza kırık : Şanlıurfa'da oynanan yöresel bir ocuk oyunu

Köprübaşı : Şanlıurfa'da Őehrin ortasından geçen

karakoyun deresinin üzerinde bulunan köprü

(Belediye yakınlarında)

Kra fehemi : Anlayışı kıt, fehmi dar

Kriğ : Krk (ateşi harlamaya yarayan hava ve açılıp

kapandıkça içindeki havayı üfleyen araç)

Kl aklım : Tüm aklım

Küslüh : Küskünlük

Leçeg : Bayanların kullandığı başörtüsü

Lenger : Bakırdan yapılmış yayvan ve derinliği az olan geniş kap

Mabal : Vebal

Madam ki : Madem ki

Mayana : Anason

Mehle : Mahalle

Mehle şenığı : Aynı mahallede oturan mahalle sakinleri

Melanet : Kötülük

Mertek : Eski tip toprak damlı evlerde, tavana dizilen ahşap destek direkleri

Mıhlı : Çivili

Mılayım : Mülâyim

Mıtıl : İçine yün,pamuk vb. doldurulan beyaz yastık veya yorgan kılıfı

Nağara : Davul

Narlıh : Nar bahçesi

Neçe : Nice

Ögı : Önü

Örığ : Örük, saç örgüsü

Pakır : Bakır

Payam : Badem

Pendirli : Taze tuzsuz peynir ve toz şekerle yapılan bir çeşit tatlı pide

Pıssıg : Kedi

Piyar : Pınar

Rehet : Rahat

Sakko : Ceket

Salhım : Salkım

Saviş : Savuşmak
Sayiyam : Sayıyorum
Sazlıh : Sazların(Pavyonların) bulunduğu mekan
Sekel : Sakal
Sihim : Sıkım, lokma
Siye : Sana
Sorım : Sorayım
Sürmedenlih : Göze sürülen Sürme'nin içine konulduğu kap
Şenik : Topluluk, şenlik
Şerval : Şalvar
Şıtil : Fidan
Şubat kerisi : Avlusunda kuyu bulunan evlerde
kış aylarında geceleri ortaya çıktığına inanılan
mitolojik bir yaratık
Tahsi : Şanlıurfa'da yaşamış Taksi lakaplı akli dengesi yerinde
olmayan bir kişi
Tandır kürsü : Eskiden ısınmak için altına mangal konulup
üstüne yorgan örtülen kürsü
Team : Yiyecek
Tebip : Tabip, doktor
Tebelleş : Israr etmek, vazgeçmemek
Tehmil : Tahammül
Tek tek dağı : Şanlıurfa'nın güneydoğusunda bulunan
ve şu anda milli park ilan edilen dağlık alan
Terleme : Koruk, pul biber ve tuz ile yapılan ekşi bir yiyecek
Teşt : Geniş,yayvan, leğen (çamaşır leğeni)
Tetirbe : Dar ve çıkmaz sokak
Tohidim : Dokumdum, dokumak
Tohmah : Tokmak
Tomırcah : Tomurcuk

Toprehan : Reyhan

Tu : Tu

Üregi telesme : Açlıktan midesi kazınmak

Üskek : Yüksek

Üzere : Genişliğe

Yahın : Yakın

Yatıyam : Yatıyorum

Yengidünya : Yeşilerik

Yerik yerime : Aşırme

Yesır : Esir

Yeşillih : Yeşil soğan, sarımsak, maydanoz doğranarak hazırlanıp
iğköfteye konulan malzeme

Yuhım : Uykum

Yuvalah kıftesi : Yuvarlama şeklinde bulgurdan yapılan
bir köfte çeşidi

Zerzembe : Eski avlulu evlerde kiler odası

Zıbın : Entari

Zılgıt : Güneydoğu Anadolu Bölgesinde genellikle düğünlerde
eğlenmek amacıyla dili ağız içinde değişik bir biçimde
oynatarak çıkartılan ahenkli ses

Zuvah : Sokak

İçinde bulunduğumuz zamanda, artık hikâyesini yaşayarak mani söylemek imkânsız hale gelmiştir. Kaldı ki, bu tür hikâyeler de yaşanmaz oldu zaten. Neden? Derseniz. Cevabım şu: Şimdilerde ne o efsane aşklar kaldı ne de safiyane duygular.

Pakır tas kalay olur
Toy düğün alay olur
Seni biye verseler
Her işim kolay olur

